

## مشروعیت سنجی مجازات تعزیری در فرض عدم اجرای قصاص

### (انتاج ضرورت اصلاح ماده ۶۱۴ ق. تعزیرات و استلزامات فقهی آن)

امین سلیمان کلوانق<sup>۱</sup> رضا الهامی<sup>۲</sup> جواد سلطانی فرد<sup>۳</sup>

چکیده

قانون‌گذار در مواد ۶۱۲ و ۶۱۴ ق. تعزیرات، در فرض عدم امکان اجرای قصاص در جنایت عمدی بر نفس و مادون نفس، به شرطی که اقدامش موجب اخلال در نظم جامعه شود، نظر بر لزوم تعزیر جانی داده است، این درحالیست که مسأله نزد فقها اختلافی است، افزون بر آنکه، مستند خاصی برای دیدگاه خود ارائه نکرده‌اند. با توجه به اینکه در جنایات عمدی، قصاص و دیه به‌عنوان مجازات تعیین شده، اصل بر عدم مشروعیت تعزیر است تا اینکه دلیلی برخلاف آن اقامه شود. از این رو مسأله اصلی پژوهش حاضر اینست که آیا وجهی بر مشروعیت تعزیر در فرض عدم اجرای قصاص هست؟ در این جستار با رجوع به منابع کتابخانه‌ای و با روش توصیفی-تحلیلی، ضمن تحلیل وجوه محتمل الدلاله بر مشروعیت تعزیر این نتایج به دست آمد که اولاً غرض از تشریع قصاص-یعنی حیات‌بخش بودن- باید تأمین گردد و تحصیل آن در فرض عدم اجرای قصاص، با تعزیر میسر است؛ ثانیاً فلسفه‌ی تشریع تعزیرات، مستقلاً و صرف‌نظر از غرض شارع در تشریع قصاص، دلالت بر وجوب تعزیر دارد؛ نهایت امر اینکه روایت فضیل بن یسار از امام باقر(ع)، مشروعیت تعزیر را تأیید می‌نماید. همچنین روشن شد که رویکرد قانون‌گذار در ماده ۶۱۴ مبنی بر اختصاص تعزیر به حالت عدم امکان اجرای قصاص، با اشکال مواجه است؛ زیرا ادله مشروعیت تعزیر، تمامی حالات عدم اجرای قصاص را در بر می‌گیرد. براین اساس، اصلاح به نحوی که ماده ۶۱۴ شامل همه‌ی حالات شود، ضروری می‌نماید.

واژگان کلیدی: قصاص، حفظ نظام، تعزیر، ماده ۶۱۴ ق.ت.

۱. استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی دانشگاه تبریز

۲. استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی دانشگاه تبریز

۳. استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی دانشگاه شهید مطهری